

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

XXV. Ab Origeniana super poenis Damnatorum opinione Patres aliquot non
multum recedunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

ille, de quo & Esaias dicit in fine Prophetia sua: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguitur & quod Homil. 35. in Luc. Quod si magnam pecuniam debuerimus, sicut ille qui scribitur decem millia talenta debuisse, quanto tempore claudamur in carcere, donec reddamus debitum, non possumus manifeste pronuntiare. Si enim qui parum debet, non egredietur nisi exolvat minutum quadrantiem; utique qui tanto debito fuerit obnoxius, infinita ei ad reddendum debitum secula numerabuntur. Quinetiam certam aliquando, & immutabilem felicitatem futuram concedit libr. 4. *Ἐπι ἀγῶν*, cap. 2. Sed & conminationes postea sunt: his qui pravaricati fuerint Legem; necnon & his qui purificatione indigebant, diversa purificationum genera, velut qui frequentius essent pollutandi, traduntur; ut per hoc tandem ad illam unam purificationem veniant, postquam pollut ultra non licet.

XXIV. Vti possumus praeerea ad tuendum aliqua ex parte Origenem testimonio quodam, quo damnatis quidem aditum ad beatitudinem patefactum aliquando iri statuit, Diabolo autem penitus interclusum. Habetur illud libr. 8. in Epist. ad Rom. ibique Luciferi casum à lapsu Israelitarum differre asseverat: Illorum enim, inquit, vel in fine saeculi conversio erit, tunc cum plenitudo Gentium subintraverit, & omnis Israel servus fiet: istius autem qui de caelo cecidisse dicitur, nec in fine saeculi erit ulla conversio. Inde est quod vehementer succenset in Epistola ad Amicos suos Alexandrinos iactatum fuisse in vulgus se dicere, Patrem malitiae ac perditionis, & eorum qui de regno Dei ejiciuntur, idest Diabolum esse salvandum: quod, inquit, ne aliquis quidem mente motus & manifeste insaniens dicere potest. Propterea Hieronymus Apolog. 2. in Rufin. cap. 5. palam cum hoc crimine exolvit, quod alias ipsi persaepe obiicit: Asserit Candidus, inquit, Diabolum pessime esse naturam, & qua salvari numquam possit; contra hoc recte Origenes respondit non cum peritura esse substantia, sed voluntate propria corruisse, & posse salvari. Hoc Candidus verit in calumniam, quasi Origenes dixerit Diaboli naturam esse salvandam. Quod ille falso objecerat, hic refutat.

XXV. Nempe rebus ab Ecclesia nondum hoc tempore definitis varia animo agitavit Origenes, quod & ab aliis subinde Patribus factum observamus. Iustinus Martyr in Dialogo cum Tryphone decrevisse videtur poenas Damnatorum per mortem animarum esse finiendas: ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸν θάνατον οὐκ ἔστιν ἡσυχία τῆς ψυχῆς ἵνα μὴ αἰσθητῶς τοῖς κακοῖς ἀλλὰ τῶν κατὰ τὸν νόμον ἐπιπέσειν ἐκ κριτικῆς τοῦ χάρου μὴ εἶναι, τὰς δὲ ἀδικίας καὶ ποιήσεις ἐκ παλαιῶν, ἃ καὶ κελύφας ἐπιπέσειν ἡρώδης ἡρώδου τῆς ἡρώδης αἰ μὴ ἀξίως τῶν θεῶν φασίσεις, οὐκ ἀποβήσονται ἐν. αἱ δὲ κατὰ τὸν νόμον ἐστὶν τὸ ἀδικεῖν καὶ ἐν τῷ κατὰ τὸν νόμον ὁ θεὸς δίδωσιν. Verum enimvero neque mori dico animas omnes: revera enim malis optandum id & opportunum esset. Quid ergo? piorum quidem in meliori loco manere, D iniquas autem & malas in pejori, iudicij tempus expectantes. Atque ita quae digna Deo apparuerint, non moriuntur amplius, illa vero puniuntur, quamdiu eas & esse & puniri Deus voluerit. Eandem arripit doctrinam Irenaeus libr. 2. cap. 64. ubi animas non secus ac alia Dei opera tamdiu superesse & perseverare asserit, quoad usque ea Deum & esse & perseverare voluerit: nec multo post; Non enim ex nobis, inquit, neque ex nostra natura vita est, sed secundum gratiam Dei datur: & ideo qui servaverit datum vita, & gratias egerit ei qui praestitit, accipiet & in saeculum saeculi longitudinem dierum; qui autem abiecerit eam, & ingratus extiterit factori ob hoc quod factum est, & non cognoverit eum qui praeat, ipse se privas in saeculum saeculi perseverantia. Arnobius animas tormentorum diuturnitate & saevitia consumtum iri & extinctum arbitratum est; atque hanc esse mortem aeternam impiis hominibus tam saepe in Scriptura intentatam: piorum vero & E sanctorum hominum animas felici immortalitate ac vita aeterna petfui. Quamobrem animas humanas ancipitis esse, mediaeque vitam inter & mortem ac ambiguae naturae libro secundo iterum iterumque repetit. Gregorius Nazianzenus Orat. 39, Hareticos difficilem & diuturnum ignis baptismum suscepturos minatur, nisi ab haeresi discedant, quo igne omnis malitia sic tamquam foenum exurenda sit. Oratione vero sequenti dubitat utrum sempiternae Damnatorum poenae futurae sint, an vero à Deo pro sua humanitate breviantur. Narrat profecto Symeon Metaphrastes in vita S. Cyriaci cap. 10, cum à Cyrillo monacho quareret Cyriacus, quanam praecipue dogmata tuerentur Nonnus, Leontius, aliique Novae Laurae Origenista, respondisse Cyrillum affirmare illos Dogmata de praesistentia, & restitutione in eundem statum esse media & ab omni periculo aliena; dicentes illa eis ad hoc ferre testimonium, quae alicubi in suis Apologeticis magnus Gregorius ita reliquit scripta: Mihi videtur res non vilis nec contemnenda, dare in tempore unicuique dimensum orationis, & dispensare in iudicio veritatem nostrorum dogmatum, quae de mundo, aut de mundis philosophantur, de materia, de anima, de intelligentia, & naturis intelligentibus, tam praestantioribus, quam deterioribus; de providentia quae omnia colligat quae videntur evenire ratione, & quaecumque praeter rationem inferiorem & humanam: & quae praeterea de prima nostra constitutione, figurisque, & veritate, & testamentis, & Christi primo adventu, & secundo: in his enim & assequi est non inutile, & non assequi vacat periculo. Hoc Origenistis praesidium eripere conatur Aloysius Lipomanus Veronensis Episcopus; sed quidquid tamen afferat, videtur id sibi voluisse Gregorius has quaestiones nondum satis liquidas, nec per Ecclesiam fuisse circumscriptas. Quid hoc est autem quod ibidem subiicit Cy-

A riacus, existimasse Origenistas illos, quod in pristinum statum resurrectione, poterunt quacunque sunt ratione predicta, ad Damones usque fabricaciones, idest secula? Nam Aones, aliaque Valentinianorum *neque* *neque* Origenes fatis averfabatur. Gregorius alter Origenianam sententiam absque ulla dubitatione amplectitur in Disputatione de anima & resurrectione, qua animas exentas corporibus, & Damones quoque, omni olim deposita vitiositate Christum esse confessuros declarat: & alio Dissertationis ejusdem loco Deum ait non aliter esse posse omnia in omnibus, juxta Apostoli sententiam, quam evulsa funditus & extirpata omni nequitia. Alia deinde permulta huic adstruendo congerit, qua vitanda causa prolixitatis prater eo. Catechetica praterea orationis capite 8, post hanc vitam curati a Deo pravos animi affectus affirmat, qui in hac vita sanari per virtutem non poterunt: tum cap. 26 non homines duntaxat nequam, & impios, sed peccati etiam auctorem Diabolum a Filio Dei beneficio affectum docet, quem ita expurgari ait, quemadmodum aurum adhibito igne expurgatur, secreta & excocta fequiore materia; tandemque aliquando per longos temporum ambitus consumto quod naturae inest omni malo, Damnatos in integrum iri restitutum, ut uno ore gratias creatae res univere Deo refundant. Autum itidem in exemplum asciscit cap. 35 libri ejusdem, & ne futurae quidem spe salatis eos intercludit, qui neque baptismi, neque poenitentiae, nec ulla denique purgatione vitae noxas eluerunt. Verum intercedit Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, qui ut hujus opinionis labem a Gregorio Nysseno abstergeret, librum scripsit, cuius excerpta habet Photius Cod. 233. Hoc opere demonstrandum sibi C proponit Germanus, ab eo errore alienum fuisse Gregorium; si qua vero in ejus scriptis illuc videntur pertinere, fuisse ab Origenista intexta, vel certe depravata. Idipsum se inaudisse narrat Nicephorus libr. 11. cap. 19. Ne Ambrosius quidem ab Origene dissonat, cum Psalmum 118 exponens, reos supplicii subiici censet, quia iis aliquando eximendi sunt; Diaboli vero poenam differri, ut numquam finiatur. Quo accedit Ambrosiaster in Epistol. ad Ephes. cap. 2, Ecclesiam docens, etsi sancta dicatur, hominibus tamen vitiosis constare, non perituris quidem, sed per ignem purgandis; & in cap. 3. praedicationem Ecclesiasticam ait Damonibus proficere, ut detrectato Diaboli imperio ad Deum convertantur. Cauter quoque observandum est Hieronymum, qui tot Origeniano nomini contumelias infligit, id fere in Origene super hac quaestione arguere, quod Diabolum poenis D liberandum esse assererit, quamvis contrarium fateatur alicubi, ut notavimus; de liberatione vero hominum siluisse ipsum. Itaque abnormia disserit quaedam, & a fide aliena libr. 1. advers. Pelagian. cap. 9, poenas tradens sempiternas destinari Diabolo, & hominibus impiis; at iniquis & peccatorum reis temporales solummodo. Impium autem ab iniquo ita distinguit: *omnis impius iniquus est & peccator: nec recipitur ut positum dicere, omnis peccator & iniquus etiam impius est: impietas enim proprie ad eos pertinet, qui notitiam Dei non habent, vel cognitionem transgressionem mutant; peccatum autem & iniquitas pro qualitate vitiorum post peccati & iniquitatis vulnera recipit sanitatem.* Postmodum sententiam suam cum Origeniana ita componit: *si Origenes omnes rationabiles creaturas dicit non esse perdendas, & Diabolo tribuit poenitentiam, quid ad nos, qui & Diabolum & satellites ejus, omnesque impios & pravos dicimus perire perpetuo: & Christianos, si in peccatis praevenerint, salvandos esse post poenas? Clara sunt & illa in quibus finem ponit Commentariis suis in Isaiam, dicens ne utique evulgandum esse illud dogma, quod Damnatorum terminat poenas, ne metu supplicij aeterni ablato, magis sese licentia prorumpat. Denique sic definit: *Et sicut Diaboli, & omnium negatorum atque impiorum, qui dixerunt in corde suo: Non est Deus, credimus aeterna tormenta; sic peccatorum atque impiorum, & tamen Christianorum, quorum opera in igne probanda sunt atque purganda, moderatam arbitramur & misericordiam clementiam sententiam iudicis.* Haec cum Commentariis quoque suis in Epistolam ad Ephesios aspersisset, reprehensus est a Rufino Invect. 1, & 2, huius licet reprehensiones devitare conetur Hieronymus libr. 1. Apolog. adv. Rufin. cap. 6. Libro vero ejusdem Apologiae secundo, cap. 1, haec habet: *Quod autem imprecatur fratribus, hoc F est criminatorem tuis, aeternos ignes cum Diabolo, non tam fratres mihi videris premere, quam Diabolum sublevare, cum istem, quibus homines Christiani, ignibus puniendus sit: quasi alio ignis genere Diabolum cruciandus sit, alio homines Christiani.* Itaque Stanislaus Pannonius Anabaptista hunc Origenis propugnans errorem, in libro De divina philanthropia, Hieronymi auctoritatem non sine ratione usurpat, immeritoque a Sixto Senensi ob eam rem reprehenditur: nam quamvis nefariae penitus & damnatae doctrinae defensionem susceperit Hareticus ille, in coque impudenter egisse fatendum sit; Hieronymi tamen patrociniū absque impostura & mendacio, qua ipsi obicit Sixtus, sibi adsciscit. Proferantur enim licet sexcenta Hieronymi testimonia, quibus contrarium tradidit; unum inde illud efficitur, mutasse illum aliquando sententiam, nec unice semper opinioni adhaesisse. At par pari retulit Hieronymus, quo Rufinum remorderet, qui cum haec ad Anastasium Papam*

Sixt. Sen.
lib. 6. lib.
Ann. 190.

in Apologia fidei suæ scripsisset: *Si quis negat Diabolum æternis ignibus mancipandum, partem A cum ipso æterni ignis accipiat, ut sentiat quod negavit*; in suspicionem tamen assertæ Diaboli fatalis vocare tentavit Hieronymus Apolog. 2. cap. 1. eam à se licet suspicionem propulsare Rufinus Invektiva prima laborasset. Verum omisso hoc Rufini loco, quem non sine cavillatione in sequiorem trahi posse sensum putamus, aperte definit in Symbolo sempiternis quidem tormentis cruciandum esse Diabolum; fontes vero homines, temporarii & aliquando finiendis: nam quid aliud sibi velle potest, cum affirmat futurum ut peccatores absque interitione sua debitas luant penas? & iustis quidem perpetuitatem gloria, peccatoribus autem prolixitatem confusionis & pœnæ Deus ministrer? Recte quidem & ex Ecclesiæ præscripto de pœnarum perennitate diserunt Chrysostomus & Augustinus, sed uterque tamen peculiare illud habet, quod cruciatus Damnatorum, si minus finire, at vivorum certe precibus B & sacrificiis mitigari putavit; hic in Enchiridio ad Laurentium, cap. 110, & 112; ille in 3. Homil. in Epist. ad Philipp. Profusus vero Platonissat Synesius Epistol. 44. ad Iohannem: Dæmones quippe ait expiandis sceleribus præfectos eandem in animas artem, quam fulones in fordidas vestes exercere: animarum ergo quarumdã non magno labore abstergi maculas, pristinumque induci nitorem; aliis vero ita inolititas esse sordes, ut nulla lotionem, purgatione nulla mundari possint: cætera meri sunt Platonissimi. Comparatio illa purgandæ animæ, cum panno sordido fullonis arte mundando, ut & aliæ à Patribus ad id explanandum argumentum cum igne & auro instituta, profecta videntur ex his Malachia C 3. 2, 3. *Ipse enim quasi ignis constans, & quasi herba fullonum: & sedebit constans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi, & colabis eos quasi aurum, & quasi argentum: & ex illo Ieremiæ 2. 22. Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus.* Prius illud Malachia usurpavit Origenes libr. 6. contr. Cels. cum quereretur quare vallis Ennon, quæ ipsa est Gehenna, & pœnarum locus, in eadem tribu, Benjamitica nimirum, in qua Hierusalem, censeretur; respondetque locum hunc pœnarum accipi pro cruciatibus purgatoris, qui à cœlestis Hierosolymæ rege ac Domino animæ infliguntur, secundum verba à Malachia adducta. Subnectit demum mysteria hæc silentio obfignanda, ne homines nequam in vitium effrænes ruant, quippe qui ne pœnarum quidem æternarum, & sine earentium opinione ac metu à sceleribus absterreantur. Quod expressit Hieronymus in fine Comment. in Isaiam. Perस्पiciuum est itaque sententiam hanc de terminandis aliquando Damnatorum suppliciis, Origenis ætate, multisque post annis, D nondum clara hæreseos & expressa nota fuisse infamatum, ut pote quam nonnulli de coetu Patrum, iique non infimi puncto suo comprobant. Quocirca Facundus Hermianensis lib. 4. cap. 4. scribit Domitianum Ancyranum, Origenianæ doctrinæ defensorum, in libello quem scripsit Vigilio Papæ, conquerentem de his qui contradicebant dogmatibus Origenis, afferentis animas humanas ante corpora in quadam beata vita præexistisse, & omnes que fuerint æterni supplicio destinata, in proximam beatitudinem cum Diabolo & Angelis eius restitui, dicere etiam hæc: *Profulserunt ad anathematizandos sanctissimos & gloriosissimos Doctores, sub occasione eorum qua de præexistentia & restitutione mota sunt, dogmatum, sub specie quidem Origenis, omnes autem qui ante eum, & post eum fuerunt sanctos anathematizantes.*

Hall. Orig. defens. libr. 4. quæst. 4.

Petrus Halloxius Origenianarum partium insignis patronus duobus fere modis obiectum Adamantio crimen amoliri studet; nam vel cum conatur ostendere non dixisse quidem damnatos & Dæmones ad superiora regressuros, sed regredi tantum posse, idque certis quibusdam conditionibus, quæ cum nequiquam possint contingere, non aliter intelligendum Origenem, ac si omni penitus liberatione Diabolum, damnatosque homines privasset. Conditiones autem illæ sunt huiusmodi, posse Angelos & Beatos ad ima provolvi, si libertate utentes arbitrii à virtute deficiant; ac è contrario ad summa posse Damnatos & Dæmones pervenire, si gratia adjuti divina respiscant: cum autem nullo profus modo futurum sit ut hi respiscant, illi à virtute deficiant; hinc colligit Halloxius arbitrarium fuisse Origenem nec à beatitudine dilapsuros illos, nec hos pœnis iri liberatum. Quare, inquit, quoties dicit Origenes Diabolum posse salvari, intelligendus est dicere ex parte nature, non ex parte malitiæ; sive quod natura ejus non sit repugnans saluti. Hoc enim tenebant Valentiniani. Quam levis sit hæc excusatio, satis, ni fallor, probatum est superioribus testimoniis, quæ non solum de natura, sed absolute & simpliciter felicitatem Damnatis & Dæmonibus pollicentur. Plus habet roboris in specie Halloxij defansio altera, quæ in copiosa Origenianorum locorum congerie posita est, quibus æternæ Diabolo & Damnatis pœnæ, æterni ignes adscribuntur. Nam quod dixerat Origenes *αἰώνιον*, Interpretes Latine, æternum, reddiderunt. Tota ergo argumentationis vis in vocis illius, *αἰώνιον*, propria significatione posita est.

XXVI. *Αἰών* non simplici notione gaudet, nam modo finitum tempus, modo indefinitum, modo infinitum sonat. Helychius: *αἰών, ὁ ὅτι ἔστι ἀπὸ ἀρχῆς ὁ ἔστι πρὸς τὸ τέλος*. Plures etiam Iohannes Damascenus libr. 2. De fide orthod. cap. 1.